

УДК 378.12

Козубцов І. М.

НАУКОМЕТРИЧНА МЕТОДИКА ОЦІНКИ ДОПУСКУ АСПІРАНТІВ ДО АТЕСТАЦІЇ У СИСТЕМІ ВИЩОЇ ВІЙСЬКОВОЇ ОСВІТИ

В науковій статті розкрито зміст методики оцінки наукометричних умов допуску аспірантів до атестації в системі вищої військової освіти. Наукометричний підхід дозволяє врахувати успішність навчання та виконання ключових звітних завдань аспірантами передбачених програмою їх підготовки. Усвідомивши аспірантом ще на етапі навчання, в аспірантів буде формуватися когнітивна складова методологічної та професійної компетентності.

Ключові слова: наукометрична методика, формалізовані умови, оцінка, допуск до атестації, екзамен, аспірант.

Постановка проблеми. Наукометричні засоби діагностування успішності підготовки та діяльності здобувачів вченого ступеня в аспірантурі (ад'юнктурі) чи докторантурі набувають широкого поширення. Проблемним питанням є підвищення об'єктивності оцінювання діяльності здобувачів вченого ступеня, яка пов'язана з її комплексною складовою.

Періодичність оцінювання діяльності здобувачів вченого ступеня визначена Положенням [11], однак у ньому не розкрито наукометрична методика. За час навчання вся категорія здобувачів вченого ступеня має виконати формалізовані чинні вимоги. Одночасно на наукових керівників (консультантів) покладається зобов'язання двічі на рік оформляти відгук про роботу закріплених за ними здобувачів.

Метою статті є розкрити зміст наукометричної методики оцінки допуску аспірантів до атестації, яка логічно доповнює концепцію дисертаційного дослідження [7].

Квінтесенція аналізу досліджень і публікацій за проблемою. Аналізуючи педагогічну літературу можна відзначити, що теми досліджувалась багатьма науковцями, наприклад, О.В. Ракитина запропонувала критеріїв науково-дослідної компетентності аспірантів педагогічного вищого навчального закладу [12].

Питання наукометричної оцінки продуктивності дослідницької роботи аспірантів досліджували російські вчені Б. Бедний, А. Миронос, Т. Серова [2], які запропонували модель діагностики наукового потенціалу і результативності аспірантури [1].

Д.А. Новиков [10, с. 333 – 341], відмічає, що в даний час відомо більше 50 методів оцінки якості результатів наукових досліджень і розробок, однак, чітко визначених, уніфікованих та інституталізованих методів оцінки результатів поки що не існує.

Ці результати є цікавим нам з погляду врахування передового досвіду та напрямку подальшого розвитку філософії інституту аспірантури в Україні.

Результат дослідження. Автором запропоновано наукометричну методику оцінки допуску аспірантів до державної атестації. Методика забезпечує розвиток мотиваційної складової методологічної компетентності аспіранта. Вона ґрунтується на внутрішній мотивації аспіранта. Методика представляє собою структурно-логічний алгоритм послідовності виконання дій з контрольними точками звітності. Межею мотивації є умова відрядження аспіранта з аспірантури та можливі наслідки. Тому розглянемо мотиваційний структурно-логічний алгоритм послідовності виконання дій аспіранта. Структура і послідовність дій алгоритму методики автором розроблені на основі:

існуючих традиційних вимог, що висуваються до аспірантів очної та заочної форми навчання [11]; розроблених пропозицій щодо вдосконалення навчально-виховного процесу в аспірантурі, націленого на професійний розвиток методологічної компетентності аспіранта.

Звітні етапи наукометричної методики оцінки ефективності діяльності аспірантів зведені та представлені в табл. 1.

Сума балів за поточний навчальний рік визначається сумою балів за виконання мінімально обов'язкових формалізованих вимог. У випадку перевиконання видів за окремими показниками, то за цим видом діяльності береться середня арифметична оцінка балів. Результати занотуються до табл. 2

Атестація за півріччя навчання може проводитися за встановленою формою, однак слід пам'ятати, що в цьому випадку вона не може бути догмою. Достовірно відомо, що на творчу працездатність впливають чисельні фактори.

Двічі на рік потрібно проводити аналіз результатів успішності навчання аспірантами та виконання всіх формальних вимог, що передбачені чинним Положенням [11].

Таблиця звітних показників звітних етапів

№ з/п	Показники, що оцінюються			Кількість балів	Рік навчання			Необхідно виконати (мінімум)
					1	2	3	
					Кількість балів			
1	Оцінка за кандидатські іспити	Філософія	5	10	10			
			4	8	8			
			3	6	6			+
			2	0	0			
		Іноземна мова	5	10	10			
			4	8	8			
			3	6	6			+
			2	0	0			
		Педагогіка та психологія вищої школи	5	10		10		
			4	8		8		
			3	6		6		+
			2	0		0		
	Організація наукових досліджень	5	10		10			
		4	8		8			
		3	6		6		+	
		2	0		0			
	Спеціальність	5	10			10		
		4	8			8		
		3	6			6	+	
		2	0			0		
2	Складання заліків	6	2	5	3		3	3
				0				
3.	Публікація тез в матеріалах всеукраїнських конференцій і симпозіумів							≥1
4	Публікація тез в матеріалах міжнародних конференцій і симпозіумів							≥1
5	Публікація статті в матеріалах всеукраїнських конференцій і симпозіумів							≥1
6	Публікація статті в матеріалах міжнародних конференцій і симпозіумів							≥1
7	Публікація статті у виданні (із списку ДАК)							≥5
8	Авторські свідоцтва на винаходи, патенти на винаходи, свідоцтва на корисну модель, патенти на промисловий зразок							
9	Дипломи, почесні грамоти і інші заохочення, отримані на міжнародних та всеукраїнських конкурсах наукових робіт, тематика яких відповідає темі дисертації							
10	Представлена в друкарському вигляді і схвалена науковим керівником та кафедрою розділ дисертації (підтверджується записом в індивідуальному плані аспіранта)							

Усереднені вимоги для успішної атестації аспірантів очної форми навчання

Рік навчання	Середня кількість балів для успішної атестації	Приклад мінімального набору показників для успішної атестації
1	100	Кандидатські іспити (16 балів); стаття (4 бали); тези (1 бал); розділ дисертації(12 балів)
2	100	Статті (19 балів); тези (2 бали); представлення розділу дисертації (12 балів)
3	100	Кандидатський іспит (8 балів); стаття (23 бали); представлення дисертації (36 балів)
Разом	300	Допуск до державної атестації

Обговорення методики. В цілому в методиці зосереджено основні формалізовані вимоги, які в явній та не явній формі прописані в чинному Законі України "Про вищу освіту" [3], Законі України про наукову та науково-технічну діяльність [4], та Положенні про підготовку науково-педагогічних і наукових кадрів [11], Інструкції про організацію підготовки науково-педагогічних і наукових кадрів у Збройних Силах України [5].

Такі пункти, як авторські свідоцтва на винаходи, патенти на винаходи, свідоцтва на корисну модель, патенти на промисловий зразок, комп'ютерні програми в цілому можуть прийматися до уваги з точки зору достовірності, оцінки ефективності і згідно сучасних вимог можуть замінювати одну наукову статтю. Дипломи, почесні грамоти і інші заохочення, отримані на міжнародних і всеукраїнських конкурсах наукових робіт, тематика яких відповідає темі дисертації, на жаль є лише власним показником активності. При державній атестації вони не враховуються і не мають ніякої вагомої сили. Це, як визначено у відповідних пунктах [3, 4], вчений має право на визнання.

Щодо представлення в друкарському вигляді і схвалення науковим керівником та кафедрою розділу дисертації з підтверджувальним записом в індивідуальному плані аспіранта є також розмитим показником, який оцінити практично не можливо без застосування наукової міждисциплінарної призми в якості надання експертної оцінки успішності виконання аспірантами, ад'юнктами та здобувачами вченого ступеня індивідуального плану.

Однак запропонована методика сприяє створити віртуально-абстрактну картину необхідних до виконання вимог, щоб бути допущеним до атестації.

Для наочності методику можна представити у вигляді структурно-логічного алгоритму послідовності дій аспіранта подібно тому, який апробовано нами раніше [8]. Це сприятиме розвитку когнітивної, мотиваційної та рефлексивної складових методологічної компетенції аспірантів [6, 9]

Висновки. Таким чином, з квінтесенції аналізу встановлено, що досі відсутня єдина формалізована наукометрична методика оцінки допуску аспірантів, ад'юнктів та здобувачів вченого ступеня до атестації. Наявність такої методики дозволяє:

по-перше, зорієнтувати наукових керівників (консультантів), що вперше приступають до наукового керівництва (консультування);

по-друге, зорієнтувати аспірантів, ад'юнктів та здобувачів вченого ступеня до необхідного виконання мінімальних вимог з метою подальшого допуску них до державної атестації;

по-третє, створити рейтинг успішності (наукової активності) аспірантів, ад'юнктів та здобувачів вченого ступеня;

по-четверте, об'єктивне планування призначення на посади випускників аспірантури за компетентним принципом.

Запропонована формалізована наукометрична методика оцінки допуску аспірантів, ад'юнктів та здобувачів вченого ступеня до атестації не є остаточною і може бути в подальшому процесі удосконалюватися в залежності від зміни чинних та нововведених вимог щодо атестації.

Елемент наукової новизни є розробка удосконаленої наукометричної методики оцінки допуску аспірантів, ад'юнктів та здобувачів вченого ступеня до атестації. Вона ґрунтується на внутрішній мотивації аспіранта, яка представляє собою структурно-логічний алгоритм послідовності дій націлених на досягнення позитивного результату навчання.

Перспективним напрямком подальших досліджень нами вбачається адаптація опробованих результатів дослідження в частині що стосується наукометричної методики оцінки допуску аспірантів до атестації, до вимог нового Закону України "Про вищу освіту", що вступив в дію 6 вересня 2014 року.

Використані джерела

1. Бедный Б. Модель диагностики научного потенциала и результативности аспирантуры / Б. Бедный, А. Миронос // Высшее образование в России. 2008. – № 5. – С. 121 – 131.
2. Бедный Б. Наукометрические оценки продуктивности исследовательской работы аспирантов / Б. Бедный, А. Миронос, Т. Серова // Высшее образование в России, 2006. – № 7. – С. 20 – 36.
3. Закон України "Про вищу освіту" // Голос України. – 2002. – 5 березня.
4. Закон України "Про наукову і науково-технічну діяльність" Постанова ВР № 1978-XII (1978-12) від 13.12.1991 р.
5. Інструкція про організацію підготовки науково-педагогічних і наукових кадрів у Збройних Силах України Наказ Міністра оборони України та Міністра освіти і науки України від 30 червня 2000 р. № 194/265 (зміни згідно Наказу Міністра оборони України та Міністра освіти і науки України № 662/771 від 14.11.2006 р.).
6. Козубцов И. Н. Организация научной работы молодого ученого : учебно-методическое пособие / И. Н. Козубцов, Л. С. Таршилова. – Уралск: РГКП "Западно-Казахстанский аграрно-технический университет имени Жангир хана, 2014. – 103 с.
7. Козубцов І. М. Концепція розвитку методологічної компетентності аспіранта військового вищого навчального закладу / І.М. Козубцов // Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України : електрон. наук. фах. вид. / Нац. акад. Держ. прикордон. служби України ім. Богдана Хмельницького. – Хмельниц., 2014. – №1. http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Vnadps_2014_1_6.pdf.
8. Козубцов І. М. Метод віртуально-пізнавального представлення курсантам звітних етапів навчальної дисципліни // V-а науково-технічна конференція "Пріоритетні напрямки розвитку телекомунікаційних систем та мереж спеціального призначення", (20-21 жовтня 2010). – К.: ВІТІ НТУУ "КПІ", 2010. – С. 144 – 147.
9. Козубцов І. М. Підготовка аспірантів : методичні рекомендації щодо самостійної підготовки аспірантів за спеціальністю 05.13.05 – "Комп'ютерні системи та компоненти" / І. М. Козубцов, Л.Ф. Мараховський. – К.: ДЕГУТ, 2014. – 167 с.
10. Новиков Д. А. Теория управления образовательными системами / Д. А. Новиков. – М. : Народное образование, 2009. – 416 с.
11. Про затвердження Положення про підготовку науково-педагогічних і наукових кадрів / Кабінет Міністрів України; Постанова, Положення від 01.03.1999 №309 // Офіційний вісник України від 19.03.1999 – 1999. – № 9, стор. 71, код акту 6997/1999.
12. Ракитина О. В. Критерии научно-исследовательской компетентности аспирантов педвуза / О. В. Ракитина // Ярославский педагогический вестник, 2012. – № 1. – Том II (Психолого-педагогические науки). – С. 167 – 173. http://vestnik.yspu.org/releases/2012_1pp/38.pdf.

Kozubtsov I.

SCIENCE METRICAL METHODOLOGY OF ESTIMATION OF ADMITTANCE OF GRADUATE STUDENTS TO ATTESTATION IN THE SYSTEM OF HIGHER MILITARY EDUCATION

In the scientific article maintenance of methodology of estimation is exposed science of metrical terms of admittance of graduate students to attestation in the systems of higher military education. Science metrical approach allows to count up success of studies and implementation of key current tasks the graduate students of envisaged by the program of their preparation. Realizing a graduate student yet on the stage of studies, for graduate students the cognitive constituent of methodological and professional competence will be formed.

Analyzing the pedagogical literature may be noted that the topics studied by many researchers. O. Rakytna proposed criteria for evaluating research competence postgraduate teaching university.

Questions evaluate the performance of research works graduate students studied Russian scientists B. Bedny, A. Myronos, T. Serov. They proposed a model diagnostic scientific potential of graduate school. D. Novikov, notes that currently are there more than 50 methods of assessing the quality of research results.

However, well-defined, standardized methods for assessing the results does not yet exist. These results are of interest to us in terms of incorporation of best practices and areas for further philosophy development postgraduate institute in Ukraine.

The author offered Scientific method admission evaluation to state certification postgraduate. The method ensures the development of the motivational component of methodological competence graduate student. The method is a includes structural-logic algorithm sequence of actions with checkpoints statements.

The motivation to graduate education is successful. Action sequences algorithm method developed by the author based on: existing traditional requiremen; developed proposals for improving the educational process in graduate school.

Key words: science metrical methodology, formalized terms, estimation, admitting to attestation, examinations, graduate student.

Стаття надійшла до редакції 27.09.2014